

## Fegyverengedély

### A CÍMER LEÍRÁSA

A pajzson vörös mezőben, lovon ülő, zöld talajon ügető, kócsagtollas, páncélos vitéz, jobbában kivont, egyenes kardot tart. A pajzsra takarókkal, s arany koronával ellátott sisak van téve, amelynek koronájából magyar huszár emelkedik ki, kék dolmányban, s panyókára vetett kék mentével, prémes, forgós, kék leffentyús kucsmával, jobb kezében kivont, görbe kardot emelve. A sisaktakarók mindkét felől vörös-kék színűek.

### A LEANDERSZEDER

Fényes fekete orra bársonyos tapintású: odanyomja mindenhez, az ametiszt színben izzó krókuszhoz, a mirigyes levelű angol muskátlihoz, s a két növény közt dönteni nem tudó, ezért a xilamonos virágvályú peremére telepedett szenderhez. Honnan érkezett ide a vikinghajóra emlékeztető potrohú lepke? Olvastam, egy óra alatt száztiz kilométert tud repülni. Nem csodálom, hogy az estét az Adrián kezdte, s reggelre ideért, éppen hozzánk. A kutya sosem találkozott lepkével, ingerli a mocorgó rovar: ami mégis inkább selyemcukorra hasonlít, csak éppen picikét izeg-mozog, azelőtt, hogy kiveszik a zacskóból. De a puli a cukrot sem ismeri. Hozzájuk hajolok, orromba csap az oleanderillat. Leanderszender ez, annak van mályvapiros szárnya, állapítom meg, s azt, hogy a tengernél most kezdődik a Neriumok másodvirágása. Nem értem, miért mondják azt az oleander szegte vizet borszínűnek, inkább határozza a szenderszín. Vajon az Adriánál vannak-e fekete gránitsziklák? Amelyek olyan fénylők és érzékenyek, mint kutyám szimatoló orra?

### CÉDRÁTCITROM

Keleti eredetű, évszázadok óta termesztett gyógynövény, de táplálkozási és kultikus célokat is szolgál. Nagy termetű fája fejlődik. Távol-Keleten egy ritka, ujjasan tagolt termésű változatát termesztik. A tavaszi virágzásból ősszel, télen érleli be gyümölcseit. Termései nagyok, az egy-három kilogrammot is elérhetik. A citromsárga, vastag húsú termésekben magok ritkán fejlődnek. Húsa nem leves, savanykás ízű. Sok értékes illóolajat tartalmaz. A termés hat-tíz ujjszerű része tagolt, ezek hegyben végződnek. Intenzív illatanyagait a száritott termés forrásával — betegségek gyógyítására használják. Lekvárnak és teának is kiváló.

### FELETTEM AZ ÉG

Íróasztalnál ülve bámulom a vérlevelű krotont. Valahonnan Indonéziából érkezett szobamba. Miért nem vágyom arra a vidékre? Pedig, ha kinézek a fejem fölötti tetőablakon, trópusi eget látok, esténként kármin a négyszög, csak néha szabdalja meg egy-egy fehér kondenzcsík. A növény vajon ehhez az éghez ragaszkodik inkább, vagy hozzám — nem akarom eldönteni. Elég, ha bejövök dolgozni, és máris ellenőrizhetem a leveleken, jártak-e itt a távollétemben. A krotonom bárki érintésére elernyeszti a leveleit, egyedül gazdája simogatását tűri. Ha nagy csönd van bennem, mellékuporgok, ringok a hintaszékben, és sorra érintem a leveleit. Lúktetnek benne a szállítónyálábok, forrók, amilyenek az egyenlítői éjszakák.

## FŰRÉSZ

A babérmeggylevelet rágó férfi a kultúrház falának dőlve sirt. Ha észrevette valaki, sietve fordult el tőle. Csak az a fehér bohóc figyelte a színpadról, aki életem legkülönösebb asszonya. Az előbb még kifejlett Boa constrictorral lejtette a táncot az ócska dallamra, az iszonyt megmutatva. Valaha hajlékony testét szétkeszttette terhességének kilencedik hónapja. Amikor csipőjére csúsztatta a kígyót, attól félttem, összeroppantja a méhében lebegő magzatot. Most óriás rönkfűrészt hajlítgat, s olyan magasan rezgő hangokat csalogat ki a fogas acéllapból, ami hegedűtől is ritka. Ritka, tünékeny dallam, belefacsarodik a szívem a gyönyörűségbe. Önmagába süppedt arcában élettelen a szeme, a férfirá révül, ki tudja, mióta. S ettől több felhang lesz a muzsikájában. És a favágó csukló zokogásától.

Csontkehely neonkék folyadékában piros dobogás.

## VÉRREL TÖLTÖTT PATRON

Kis vérszivattyú a kutya feketebozont fején, négy napja működő. Ballontestébe szipantja az első tavaszi sétát, a szőlőmetszés tudományát és a megrágott őszibarackfák rügyízét. Kilopja a puliból a tapasztalatot. Akkor vettem észre, amikor az írógép mellől lenyúltam a lábamhoz telepedő állathoz, s megtapintottam szemöldöke fölött a dudorokat. Az egyik a szorgos szerkezet volt: nikkelcsőrrel lehetett kitépni, miután niveakrém puhította.

Gyufafejnyi vérpatron, robbanás előtt, ahogy ott marad az állatorvos csemperagyógású rendelőjében.

## IZISZ A TÁNCVERSENYEN

Fekete fürdőruha két piros mellbimbóval, köldökkel. Ugyanaz az érett paprikapiros, mint a kettészakított, s karként-szárnyként dresszhez varrt, felhasított mellény, s a kitaruló kalocsai mustrás ágyék.

Harminchét összevarrt használt ruha: mielőtt még szétrohadnának.

Senkit sem öltöztetnek, senkit sem takarnak, csak jelzik-jelölik az ég-föld-anya-házasság-termékenység szövethurkát. Gazdájuk behúzódott a rongyok alján fityegő nyárfehér cipellőbe, ott figyel, szemlél, s várja az idejét, amikor majd kényes léptekkel rumbázhat két konnektor között, a százötvenes izzó felforrt terében.

## ÁLOM A 403-AS DEMOKRÁCIÁBAN

Eddig soha ilyen agresszív könyvvel nem találkoztam. Ahányszor kézbe veszem, annyiszor vágja meg meszezett lapjaival ujjaim valamelyikét. Leginkább ott, ahol nehezen gyógyul be: a percek redős hajlataiban.

## ÍRISZEK

A paloznaki háromszázharminchárom négyszögöl tisztája egyre kevesebb, kisebb, íriszek serege foglalta el. Szőlőnek, gyümölcsfának alig van itt helye, a vörösföldet benőtték házi militánsaim. Egy talpalatnyi területet a portorózi kékek ismét elfoglaltak a szolid ravennai törpéktől. A korfui februári lilák eltűntek a sztyeppék változatos nősziromainak hal-mában. Ha kérdezik, hányan vannak, felelem, negyvenhárman. Hogy kevesebben vagy többen? Lehet. De ez a szám a határ, ami fölötte van, az sok, ami alatta, az még észben tartható. Tehát éppen ennyifélék. Hogy mindegyikből hány egyed? Nem tudni. Amint azt se, hogy egy telep vajon egy növény-e vagy több. Ki tudhatja ezt a növényeknél?

Sokféle kard suhog a parthoz lefutó bakonyi szélben. Japán filmekben efféle selymes és suttogó villogás. Mind arra hajol, ahol a kertalji tárnics virágzik: ezt a növényt nem tudják elüldözni. „A *Gentiana pneumonanthe*, a kornistárnics, Eurázsia nedves rétjein él, sőt néhol az Alföldön is állományt képez. Védett növény! 20-30 cm magas szárán alul szélesebb, felül keskeny, szálas levelek fejlődnek. Az utóbbiak hónaljából nyárkezdettől egy vagy két virág bújik elő. Nedves, mészszegény talajba ültethető.”

Ó, encián sötétkék harsonája, milyen hanggal riasztod el a szívósan előre nyomakodó iriszeket?

## PEKINGI KACSA

Két napja fáj a jobb halántékom, mintha egy mozgékony diót ültettek volna pajeszem alá. A fülem töve zúg, a fény bántja a szemem. Fejgörcs, állapítom meg, de mégsem múlik el. Dél előtt az azúrba esett költővel beszélgettünk telefonon, kérdi, mikor kezdem el megírni a biológus verseit. Egy éve nyaggat. Nem tudok mást felelni, minthogy fáj a fejem. Aztán magyarázom neki, mi az imprinting, a bevésődés, hogy a kacsák is azt tekintik szülőanyjuknak, akit először meglátnak. Hogyne, Lorenz. Az azúrba esett éppen a kacsákkal foglalkozik, és Párizsba készül. Fáj a fejem, hányinger kerülget. S miért éppen a jobb oldalam az érzékeny? Mi van a ballal?

Félek bevenni gyógyszert. Ha elmúlik? Csak nem, írni kell?

Aztán olvasom a frissen megjelent versét, az azúr talpú Krisztusról. Ilyen talpakkal tapickoltam hajdan tati fájós derekán. Az homlokomban ki járkál bévül? Egy nagy, kék talpú kacska, fostosan, sziszegve, tépett szárnyából kifordul egy evezőtoll.

## FRANCIA KERET

Két hónapja üres — pedig mindig az volt. Pontosítok tehát: amióta megvettem, hozzá se nyúltam. Nem fosztottam le a zizegő burkát, nem cseréltem le a műanyag tábla alatti raszterhálót. Ha jól emlékszem, annak a véletlenül létrejött xeroxnak vettem, amelyen a hirtelen mozdulattól megnőtt s elmosódott néhány verssor, s olyanná vált tőle az írás, mint az emberi mellkas önmagába visszahajló, zárt és csupasz váza. Az *A* a szegycsont alatt, kicsit jobbra hajolva dobog.

A fenyőleckeret szépen pirul a levegőn, nekidől *A művész arcképe*, *huszonhat lóvalnak*. Onnan vándorolt át rá a szín, lassan már egyé is olvadnának.

De magam elé veszem mindkettőt, majd visszateszem a könyvet a helyére: vörös marad az asztalom. Eszeveszetten tépem le a keretről a celofánt, s csúsztatom a xeroxot a műanyaglap alá. A megbarnult papír széle magába szívja a falécből a színt, a cellulózzrostokon ügyesen kúszik a szív felé.

## VENUS G-11 CEDER 2B

Szürkületkor kihegyezem a ceruzámat, hosszú, vékony vonalakat húzok a hegyével a cédrátpapíron. Szeretem a lágyan hajló és a megtört vonalakat. Mire teljesen besötétedik, újra kell hegyezni az írószerszámot. Aztán odafektetem a félig telt papiros mellé. Még sincs olyan reggel, amikor ne bosszankodnék azon, hogy valaki ismét lekoptatta ceruzám tő-hegyét.

## PUHA PAMUTRONGYOK

Kinyíltak a tulipánok. Tegnap ezernyi egy lábú madár álldogált a tő fölötti hegyoldalon, zöld mindegyik, viasztól hamvas, gördültek rajtuk a nagyszemű esőcseppek. Hajnalban ér-

kezett valaki, aki átmeszelte a bimbókat. Most meg itt tollászkodik, szellőzik csupa piros meg hússzín és sárga kolibri. Zöld, nedvdús pálcikák fölött lebegnek. A legszebb a barokkos uszályú, ami a többiek fölött borzong, rázza tükrös ruháját.

Visszarántom magam: kinyíltak a tulipánok. Most már jöhetnek a fekete leánykőköröcsínék, naphéricsek, különböző teljes violák. A szél langyos, homokot cipel magával. A kvarcsezemek zuhatagában meghajolnak a leples virágok. Lecsiszolják a foncsort a szírmokról, magukba roskadnak, tollukat veszítik a kora tavaszi kolibrik.

Napszemüvegemen élnek a színek. Amíg nem átvonul rajta a cserregő szarkasereg: mindegyik csőrben puha, cigányasszonyokról levett pamutrongyok.

## ZAGORSZK

Nem a vonatútra emlékszem — át a havas nyíresen —, s nem a faházak tetejét borító szuoksötét kátránypapírokra, a halas pirogra, a bekerített templomokra és a beesett szemű szentekre. Érthető és ismert volt valamennyi. Hanem arra, hogy azon az átfagyott napon nem szólhattam magyarul egy szót sem.

## SIKÁTOR

Szájában rágott szivar, fején simléderes dinnyesapka. Sokáig így képzeltem el Suriname csavargóit is. Megannyi képet, fotót néztem, amit lehetett, olvastam a kevert vérű népről: európai, ázsiai, afrikai és amerikai tulajdonságok vegyülnek a surinameiekben, ezért különösök. Illett hozzájuk a büdös szivar és a hanyagul kihívó fejfödő. Fél éve egyikük feltűnt Veszprémben. Üres kartondobozokat hajtogatott a bank előtti szemétkonténernél. Önfeláldozóan tapogatta a gesztenyefényes oldalakat, bele-belemerült a ragasztott, kék vignetták szögébe, majd akkurátusan kiakasztotta a fedőlapokat.

Másnap a fején egyensúlyozva és a hóna alatt cipősdobozokat vitt. Kenderkóccal erősítette mindegyikre a fedelét, majd hatot-hatot egybekötözött. Büszkén, senkire sem figyelve korzózott terhével a sétálóutcán. Lustán kiköpött, ha megszólták.

Megszoktuk. A tejboltba állt be ládákat cipelni, a kocsmából sört, kávéhozott a suszternek, a szőnyegárusnak, a tüdőbeteg színésznek. Cigarettaért szalasztották vagy a postára kopertáért, hamarosan a piacot is ő takarította. Ennyi volt, amit tudtunk róla. És mosolyogtunk, ha lekapta fejről a simléderes sapkát, s térde előtt meglóbálva köszönt ismerőseinek. Csodáltuk, mert sosem volt szeszélyes. És mert naponta elég volt neki egy szivar, késő este lett, mire végigrágta. Ekkor bárhonnán felállt, vagy elhagyta a munkát, s hóna alá kapva legújabb dobozát, eltűnt a sikátorban.

Abban a negyedben lakik, amely olaszos hangulatot, szagokat és nedveket áraszt magából. S ahová évek óta magam se tettem be a lábam, mert nem biztonságos.

Ha megláttam, elsőként Suriname jutott eszembe. A képek, a fotók, a kötetek. A letört körömök és a kivert fogak. A banánültetvények és a kék kókuszpálma. Csak utána, hogy el kell mennem a sikátorba. Ami macskahúgyos, sötét és kitépett bajszú patkányokkal zsúfolt.

Ma dobozokat raktam az ajtónk elé. Ha jól sejtem, messziről megérzi a dobozszagot, s eljön az üres kartonokért. Követem, és ha másra nem figyelek, mint a dinnyehéj-sapkájára s a dohánybűzre, sikeresen beérek a sikátor közepébe.

## A SZÜZESSÉGI FOGADALOM

Értem én, hogyne érteném, hogy miért nem őrzi a város Szent Imre herceg feleségének nevét. Hiszen a legenda szerint Szent Gellért annyira megszerettette vele az aszkétaéletet, hogy tartózkodását házassága után is folytatta, sőt arra nejét is rábirta. És tapasztalom,

hogy a talponállók közönsége milyen nagyokat derül az évezredes pletykákon. Ha az írások nem is, de ők tudják (pincér, még egy rundot!), hogy a feleség vagy Kresimir horvát fejedelem vagy pedig Meskó lengyel herceg leánya lenne. A helyi lakosokat ez mindenesetre jobban foglalkoztatja (s milyen igazuk van), mint az, hogy Szent István Imre fiához intézte nevezetes intelmeit, politikai végrendeletét. S vélik, a herceg 1031-ben bekövetkezett halálát ama vadászaton az a vadkan okozta, amelyet a szép hercegné nevelt fel zirci makkon, bakonyfői gombán.

## JAVÍTÁS

A kerékpárt javítottam, de sehogy sem sikerült a pedált visszaerősíteni a hajtókarrá. A csavarmenet vásott el idő előtt, szidtam az ipart, a tehetetlenségemet, s hogy a városban nincs egy biciklireparátor. Epokittal ügyeskedtem vissza a kiesett alkatrészt, persze sikertelenül. Egy erőteljesebb rátalpalástól kifordult a formatervezett pedál. Akkor állt be az udvar közepére a rikkancs. Évtizede nincs a környékünkön, hát rögtön kértem tőle egy ÉS-t. Aztán az újságot lecsaptam a számítógép tetejére, s visszamentem próbálkozni a pillanatragasztóval. Ebédkor jutottam a laphoz, akkorra fogalmaztam a memóriába vagy ezer szót. De töröltem az egész szöveget. Már csak ilyen szerencsétlen ez a nap. Hónom alá kaptam a hetilapot, kiültem a gádorba, csillapodni. De az ÉS első oldala üres volt. A szürke lapon egyetlen betűt sem találtam, eltűnt a cím is. Emlékeztem, amikor megvásároltam, rögvest belenéztem — akkor a hasábok rendre megvoltak. Szép, fekete színűnek találtam a nyomást, s a kezemet se festette meg.

Fordítgatom, tapogatom a cellulóztestet, minden más felületen ott vannak a képek, a cikkek, a versek, csak az első oldalról szívódtak fel a szavak. Nem volt kedvem a roncs lapba beleolvasni. Bekapcsoltam a gépet, s megkerestem a helyet, ahol folytatni akarom a regényt: ott találtam az elveszett ÉS-cikket.

## NORITA

Combe nemesítette és 1966-ban hozta forgalomba. Hamar karriert futott be, hiszen az egészen sötét színű rózsák közé tartozik. Két külső szziromköre szinte fekete, így zárt bimbóban feketének tűnik. Nyíláskor bársonyos sötétbordó színt mutat. A virág kilenc-tíz centiméter átmérőjű, hatvan-hatvanöt szirmú, teljes nyílásban csillag alakú. Alig illatos. Vágottan is tartós, hét-nyolc napig díszlik. Nem tartozik a legbővebben virágzó fajták közé, ezért a vágottrózsa-termesztésben nem terjedt el, inkább házikerti és virágágyi kiültetésre javasolt. A bokor laza jellegű, magassága hatvan-hetven centiméter. Hajtásai hosszúak, erősek, közepesen tüskések. Nagy levelei bőrszerűek, sötétzöldek. Fagyállósága jó. Lisztharmatra kissé fogékony.

## HARANGJÁTÉK

Óránként lép ki, a kalapácsütések után, a kútba néző, megbillenti faragott fejét, le-fel, majd jobbra-balra. Kezét előrenyújtva pörög, milyen fodros a tölgyfaruhája, piros a bőrköténye, lószőrrel kitömött fején a tűzoltósisak csillogó. Térdben is meg tud hajolni, de azt csupán délben és éjfélkor teszi, amikor sokan vagy senki nem figyel. Szereti, amikor hull a hó vagy virárganak a fák, vagy kitörni készül a zivatar. Mielőtt visszalépne az óradobozba, a szeme fölé emeli lapos tenyerét, s elnéz a viadukt felé, ahol valaki sápadtan áll a korláton.

## TÉRZENE

Muzsikálnak, s minden cintányércsattanáskor összedől egy ház, beomlik egy szoba, kidől egy számárhát-ívű tűzfal. S helyükön zsüptető, famennyezet, alacsony homlokú ajtó

szerkesztődik, lomha tagokkal búvik ki a dolomitból, amelyre hajdan a város telepedett, a régi tér sok háza. A Háltérre szikvizet kocsi fordul, megáll, zabtarisznyából abrakol a szöglő. Kenyérsütő asszonyok pakolnak a ponyvára, mert itt lehet, melléjük teszik a bocskorokat, s a háromláb székét, amire a ritka lábbelít vásárló letelepedhet, ha kedve van rá. Petróleumtól fényes a vödör, a vizen izgulékony szívárványkarikák.

Dübög a dob, majd halkul, recsegnek a rézfúvósok. Topognak a harisnyás lábak. De máris, mint jófajta élesztőtől kelő tésztakenyérbe, besüpped az ó tér, s helyén ott a világháborút idéző emlékmű, a bugyirózsaszínű japáni díszfák s a fűrge nyelvű olaszok.

Angolkeringő dallamára osztoztatják a felfújó szoknyás kamasz lányok a prospektust: „Ismerkedjen meg velünk! Szeretnénk bemutatkozni. Nevünk: Ifjúsági Fúvószenekar. A Fúvós Egylet keretein belül működünk. Zenekarunk tagjai — ahogy nevünk is mutatja — fiatalok. Legifjabb zenésziünk 12 éves, de a korelnök sem idősebb 30 évesnél. Az együttesben nyolcvanötön muzsikálunk, koncertjeinken, fellépéseinken ebből hatvanöt-hetven fő vesz részt. Zenekarunk két karnaggal is büszkélkedhet. Repertoárunkban a fúvószenekari művek széles skálája szerepel. Térzenéinken keringőket, indulókat, népszerű könnyűzenét játszunk. Koncertjeinken modern magyar és külföldi kompozíciókat, ismert zenekari darabok átíratát szólaltatjuk meg. Néhány szó a zenekar mellett látható kedves, csinos lányokról. Ők a zenekar majorettszociportjának tagjai. 1988 óta vesznek részt a zenekar fellépésein. Reméljük, az ismertető és a benne foglaltak felkeltették érdeklődését a zenekar iránt. Ha követni szeretné a zenekar fellépéseit, koncertjeit, érdeklődik munkánk iránt, esetleg meghívást kíván tolmácsolni, felvilágosítást a karnagyunk ad.”

Igazi közép-európai vasárnap reggel lett belőlünk. Csak a macskakövek buktak lejjebb a bitumenben. Röntgensugárzástól pirulnak gémberegett talpaink. S a tér visszavonul a múzeumbogarak labdaházába, a dohszag irataiba.

## BABFÖLD

Amerikából a babföldek érdekelnének.

Minden májusban bokorbabot vetünk, májpaszujt vagy lófogút. Ritkábban Juliskát, mert az könnyen kifagy, elég neki egy hideg éjszaka, és máris, akárha forró vízzel locsolgatnák a zsenge hajtásokat.

A bab gyorsan csírázik, hamar bont virágot. Olyankor a sorok közé állítom fűzveszőből fonott székemet, várom, hogy feltámadjon a szürkületi szél, s álmélkodva lesem a nyúlfülekként lecsukló, áttetsző bableveleket.

Mikor kifényesedik a zsír a hold levesestáljában, hallom, hogy valaki babzsákkal tornázik a föld alatt. Nemhiába morzsolgattam az iskolai órák alatt a vászonzacskóba varrt magvakat.

## KOCKA ALAKÚ

Azzal kezdődött a nap, hogy megkereste. A tyúknak volt ezer helye, ahová tojhatott, s azokat megfejthetetlen rendszer alapján váltogatta. De a mony továbbra is lágy héjú maradt.

Markába fogta a meleg gömböt, lötyögtette, átnézett rajta. Lenyűgözte a formás puhóság.

Tíz körül kimérte a tojás térfogatát, s hogy átszámolta kockává, kiformázta gyurmából. A szlovák ángyikák hozták a képlékeny, olajos rudacsákat, mert náluk olcsóbb. A gyurma-kockáról gipsznegatívot öntött, s amikor megkötött, abba tette a tojást. Mésztejet fröcskölt rá, hogy a héja megkeményedjen. Délutánra elkészült.

A környékről csudájára jártak a kocka alakú tojást tojó tyúknak.

## SZERETTÜK

Miként kamaszok szerethetik tanárnőjüket. Bár nem értettük, miért volt apáca, s miért tanít oroszot. De mindkettőt elnéztük, mert szerettük.

A répagesét s a róka fogta csukát kívülről fújtuk. Na és a jelentést, az időjárási előrejelzést, az igeragozást.

Béci, minden idők legmaflább második ása lopott egy francia röhögőgépet, azzal szórakoztunk a szünetekben, fenn a második emeleti folyosón. Hogy az utolsó órára megérkezett (elképesztően pontos volt mindig): elmarkolta a bekötött, durva szövésű zsákot (megolvasta a rányomott háromnyelvű feliratot, mert ő franciául, németül és angolul is tudott, csak nem tanította), nevetett, s Béci fejéhez koppantotta. Ismétlődött a gépi röhögés. Vörös lett. S újból a fiú fejéhez verte a zsákot. Számtalanszor repetitív. A gép szorgosan kapcsolt.

A tehetetlen kiszolgáltatottság vitte el. Nem tudhattuk, hogy gyöngö a szíve.

## VÖRÖS GUMIBOTOK

Seprűnyélből csináltam tartófát. Tíz csehszlovák gumibotot már nem lehet fridsiderben tartani. Szellős, száraz hely kell nekik, ha nem is akkora, mint a hajdani, kolbászszikkasztó padlásunk. A spájzba, a barackleváros üvegek fölé, a két fal közé feszítettem a rudat. Ott lógnak mind, vörös gumibotok, s gyöngyözi bőrüket a vörös zsír.

## IDÉZET

Kényszerű hazájában dörögnek a tőlünk csempészett fegyverek, s tüntet a tömeg, amikor O. telefonba olvassa az idézeteket, amivel a képverskiállításon lesz jelen. Ezt a (többszörös) ambivalenciát kedvelem benne, meglehet, ő is bennem. Máraitól citál: a negyvenes évek végén, itthon vagy már a Svájcban írtakat.

„Új betűket kellene kitalálni. A huszonnégy ismerős betűt túlságosan elhasználták. A mássalhangzók pudvásak, a magánhangzók rozsdásak, csikorognak. A régi betűkkel csak régi gondolatok változatait lehet kifejezni. Új, egészen új betűkkel talán új gondolatok is születnek. Milyen lehetne az új betű? Semmi esetre sem ábraszzerű. Talán a hangjegyeket lehetne betű-célokra alakítani. Mit írnék az új betűkkel? talán ezt: cisz, cé dé... Mi az értelem? De éppen ez a feladat: a régi értelem betelt önmagával. A hangbetű vagy a fénybetű az értelem határait robbantaná.”

S a másik, ami épp ennyire igaz: „Az amerikai töltőtoll, amelyet esztendő előtt ajándékba kaptam, a legújabb gyártmányok egyike: hibája, hogy nem »toll«, hanem valamilyen tűhegyben végződő finom író-műszer. Nem tudok írni vele. Előkerestem régi, húszéves kis töltőtollamat, amelynek még szabályos aranytoll a hegye. És most megint tudok írni.”

A kézírásomtól attól a pillanattól nem idegenkedem, amikor először vettem kezembe vékony hegyű filctollat. Barátom vitt a Parlament közelében megbűjt írószer-kereskedésbe, ahol efféle szerszámokat árusítottak. A hetvenes évek végi ingyencék tartottak rájuk igényt. Kedvelték ezt a tollat, mert puhán és energikusan sikklik a papíron, nem rontja el a kézírást, s nem vesz el kedvet a papíron való szöszmötöléstől. Persze, így is kevés az, akinek kézzel írok, mert ilyenkor, érzem, túlságosan megmutatom magamat.

## AZ ÓLOMRAJZ

A fennsík peremén álltam meg, ahol megszeldeli a terasz élet a karsztpatak, mert virágba lobbantak a kakukkfüvek, s rózsaszínné változtak a dombok. E pillanatot minden tavasszal várom. Talán azért, mert alig néhány óráig tart. A kakukkfüvek nyomában azonnal kiszürkül az árvalányhaj, s rögvést villogó vonalkákkal satirozza át a szelíd buckákat.

A mindig csomagtartóban levő kaparóvassal néhány tövet kiások, hogy megszársítam, s porrá törve fűszernek használjuk. De eldobom mind. Kényszeresen nem jut soha eszembe, hogy így mérgeztem meg többször magamat: a füvecske, itt, az út mellékén, magába gyűjti a benzingőz ólmát, hát gonosz és ártalmas. Akár azok a gombák, amelyek a telkünk mögötti eldobált akkumulátorok fölött tenyésznek. Az orvosok nem akarták elhinni, hogy nem vagyok nyomdász, hisz csak nekik lehet betűmérgezésük, s jelenhet meg testükön az ólom szürke rajza.

## IRÁNYSZABÓ, MÉRGES IDOMÁR

Spanyolnádból metszett mutatóvessző áll a sarokban tekerccsé sodort plakátok, bedobozolt diaképek között. Ezzel kaptam körmöst bal kezem egybefogott ujaira, ha úgy ítéltetett, s ez, ami kapargatta a fekete táblára rajzolt krétaporos, nagy magánhangzókat, amíg meg nem neveztem őket. Két vége vörös, keleti sárkányvérben ázott, az gyantásodott rá még Malajziában, hogy rostokra ne szálazódjon, ha egy mozdulat eredményeként mutatnia kell a lentet és a fentet, a földet és az eget, a múltat és a jövőt, az errét és az arrát, az ittet és az ottot. Változzon bár sétatábotá, horgáspálcává, porolórúddá, az marad, ami volt, irányszabó, mérges kis idomár.

## AZ EGY, AZ, AMI

Csak terpeszkedni a padon, alaposan beleterpeszkedni a tavaszi délelőttbe, élvezni az egészségbe állást, a zsongást, az apró változásokat és a nagy mozdulatlanságot. És akkor elmegy előtted a szomszéd hároméves lánya, madzagon húzza a facsimaszt, belemosódik a fűszagba, az esőután illatába, majd feltűnik a kényelmesen vitorlázó sirály, majd több, még. Átveszed a pad melegét, tapogatod az izzó, pattogó festékfoltokat, csak ennyi, ennyi, ismételteted, míg fölszikkadnak az aszfalton szétterült tócsák, morzsolod a lábadohoz dőlt kölyökkutya pamutfülét. A vár szigorú vonásait leolvastja a fény, a börtön rácsait kifűrészezi, csengnek a mélybe hullt vasdarabok, anapesztusokat koppannak az omlás ellen megerősített sziklákon, mészkő-rövid, mészkő-rövid, beton-hosszú. Betelepedtél. Kocsizaj, de az is olyan békességes. Innen nem elmenni, akkor se, ha minden gesztusodat ellenőrzik, postádat kilopják, s nem kapod meg kedvenc folyóiratodat, ha langyos és habos a söröd, és éjszakánként rátámaszkodnak brigantik a kapucsegőre, kukákat gurigálnak, kitépik az évtizedes levendulákat, ittmaradni, közel a kolostori orgonákhoz, amelyek virága inkább szürke, mint lila, a ketrecét elhagyni képtelen albinó tigris is elnyúlik a sarokban, középen tollhegy szántotta orra szivárog. Döntened sem kell. Nincs erő, mely áttaszigálna a másik térfélre, hiszen az nincs, nem létezett és nem lesz. Csupán az egy, az, ami van. Megdolgoztatott izmok remegnek a bőröd alatt. Még emlékeznek a félelemre, hagyd rájuk, nekik ez a feladatuk, ennyi benned, ami állati, s atavisztikus.

## VÁRNAGY

Van egy hungarocell-léces korszaka, amikor vonzódik azokhoz a művekhez, amelyből valaki kikaparta az emberi alakokat. A háttér, az éljen! Abban benne az öröklét, ami a figurákból rendre hiányzik. Egy kirándulásból a zuzmósárga aranykúpok között annyi marad, amennyi karáttal mérhető. A karátban meg ott a szentjánoskenyérfa foggal roppanthatatlan magva, s a hosszú hajóutazások néma barátainak gyöngymorzsolása, mígnem megpillantják a világitótorony jeleit az imbolygó parton. Hogy szigeten vagy a kontinensen lobban-e a fény, a megvilágított területnek mindegy: annyi marad belőle, amennyi tettenérhető.

Szöszmötöl az elfedéssel, a vastag olajmázba vagy a formákba vegyüléssel, eljárásokat talál a közömbösnek állított háttér pálfordulásai ellen, és pontosan tudja, hogy ezzel mit is



képvisel. Idomul a személytelen személyeshez: befelé fordult szemmel mustrálja a kijegecedett gejzir ásványrétegeit. S utálja, hogy ennyire bölcs.

## LÓCA

A betonkorlátra szerelt öt deszka része volt a lakók kevés közösének. Bekerítette a tévedésből udvarra került feketefenyőt, s az alája dobált csikkek, üdítőüveg-kupakok, papír zsebkendők és óvszerek garmadáját. Ez utóbbiak az okai, hogy sosem ültek le a padok valamelyikére, sőt messze kerültek. Egyébként egy fel nem robbant szilveszteri petárda (amit az oroszok harcászati események indítására használtak) is korhadt évekig a fenyőtűk közt.

Az udvaron a pihenőket is vastagon belepte a por és korom, senki nem tisztította, mosta; ha nagy ritkán le akart valamelyikre ülni valaki a kóceráj vásárlói közül (általában nem tette, az ilyen boltokba járóknak erre nincs ideje), akkor tenyérrel lesöpörte. Az éjszakai vendégeknek, akik szabadban kívánták elfogyasztani sörüket, azoknak természetesen mindegy volt. Lassan a betonöntvény aljához telepedett a hónapok alatt meggyűlt hulladék, és visszaemésztődött földdé. Gyomok nőttek belőle, amelyek aztán rendre virágoztak, s magot hullattak. Az udvar pedig olyanná vált, amilyenek a belvárosi udvarok szoktak lenni. Hasonult.

A környék lakóin rajta maradt a *lócás ház bérlői kifejezés*: pedig a pad nem lóca. S azután is a lócás házba mentek élesztőért, tejszínért, gyufáért a negyedből, hogy a vastalpakból kirozsdásodtak a csavarok, s az ülőlapokat hóna alatt elvitte egy éjszakai vásárló. Kétségtelen, hogy éppen erről az ülőalkalmatosságról látható leginkább augusztus tizenhetedike és huszonegyedike között a Földet megközelítő Hattyú meteorraj darabjainak csillaghullása.

## ENNYIRE EGYSZERŰ

Vége.

## ANCSA

Reggeli utunk a várkapuhoz vezet. Ott, a lejtős utca tömbházának felső emeletén, amelyre a vároldal függőfolyosója támaszkodik, lakik a fehér, törpe puli. Jobb szeménél vörhenyes a szőre, ettől riadt és embergyűlölő. Pulink öt kedveli minden kutyák közül leginkább. Amíg a párkányon könyökölve kiugatja az erkélyre Ancsát, általában a Séd-völgy legszebb épületét, a monarchiasárga püspöki pavilont nézegetem. Pedig mégsem azt: a téres, megcsúfolt parkját. A falsárga miatt a zöldek élnek körülötte, a haragos lápi füvek, a molyhos ezüstzöldek, a villogó égerek. Valaha liánzó lila akác és törékeny sárga hólyagfa vehette körül, s talán hars trombitafolyondár és kanszagú puszpáng. Lőrinc pap idejében e nyári lak helyén tivornyáztak a középkor talján földről menekült papjai, s döntöttek sorsról, adóról, egyetemi tanoncok dolgairól. A királynét megkoronázó veszprémi püspökök mindig ismerték a mediterrán jólétet.

Dugót azonban csak Anca érdekli: felfoghatatlan számára, hogy egy erkély rácsa mögött miként lehet minden mozgástól megfosztva élni, legalább annyira, mint nekem az, hogy a püspökök hatalmas kerítések, kőfalak, szűk folyosók között miként teljesíthetik sajátjuknak ismert sorsukat. De lehet, hogy bezártságukat feledtették a kuszán és téboilyultan burjánzó kúszók s gömb alakú örökzöld növények. Amelyekből mutatvány ha maradt egy-két eldugott helyen, mint a dombtető méhesében, vagy a jószágkormányozóság málló falzugaiban.

Amíg Anca kasztanyettás farokkal kikényeskedik Dugóhoz, kénsárga, kinyúló támfalait meglengeti a nyaralóház, nehézkesen a levegőbe emelkedik, és egy városhoz méltó kör-röpülése után pontosan visszatelepszik eredeti helyére.

## PASSZUSOK

Ha találkozunk, kutyákról beszélgetünk. Minden mással fölbosszant, oly határozott és egyképű gondolkodása. Nem áttolja a klasszikusokat kivonatossan közölni; hiszi, senkinek sem több az életműve húsz-harminc mondatnál. El is fogadnám, ha nem látnám, ezek a csonkolt passzusok csupán ráütnek. De mégsem akkorát, hogy agyonvernék e megyei irodalomtörténészt. V-nek, aki tanúja beszélgetésünknek, annyi a megjegyzése, hogy ez az ifjanc férfi Hamvas Béla özvegyének képzele magát.

## ÉS MÉGSINCS

vége.

## ÓRIÁS KABÓCA

A kertbe tévedt óriás kabóca néma. Hetek óta él az Althan-ringlón, bármikor ellenőrizhetem, ott találok. Tihanyból érkezett, s bár délszakra elterjedt, de nálunk is őshonos. Ahányszor megpillantom, annyiszor jut eszembe, hogy csak magyarul tudok hallgatni. S hogy nem fogok tudni mit írni, ha majd lehet írni.

## REGGEL A FÉNY

Tegnap rendezkedtem a dolgozómban. Két hónapig, amíg képtelen voltam betűvetésre, könyvre halmozódott a könyv, a folyóirat, a fontosnak hitt fecni, fadarab, megpördült levél. Belépni is szörnyűséget jelentett, a manzárdszoba süllyedt az elhasznált tárgyak rengetegében. Miután reggel megszédültem, nekiálltam almozni. A friss prózaköteteknek három polc helyet csináltam, a lexikonok, kézikönyvek átmaszíroztak a hátam mögé, a sehová sem sorolható kiadványok föl, a plafon alá. Hirtelen ötlettel a regények közé raktam a kilenc-kötetnyi, összvegeket közreadó Rejtő-sorozatot. Eddig nem volt állandó helyük. Csöppet sem furcsa, hogy a regények közül csak azokat tűröm magam körül, amelyeket évente legalább egyszer kézbe veszek. Hiába Tolsztoj-, Mann- vagy Illyés-származék valamelyik, ha nem kívánkozik olvasásra, semmi helyük a közelemben. Egyedül a versek, amelyek — tetszenek vagy sem — a polcokon maradhatnak. Azok között nem is egy, amelyik nyolcadik-tizedik érintésre nyílik meg. És újabban az esszék. A versekben élni, az esszékben dolgozni lehet.

A Márai-köteteket áttelepítettem az esszék sorába. A Cs. Szabókat meg a regényekhez. De azért egyet-egyét az asztalomra helyeztem, hogy vele kezdjem a következő órát. De amikor beléptem a szobába — kezemben a kellően elhűtött fél feketével, cigarettadobozzal az ölműveg hamutartóban —, vissza- (vagy bele-?) hőköltem a folyékony fénytől (-be). Az Ikrek hava és Remenyik Nagytakarítása között vakítva sugárzott az összRejtő.

## MESZELT FALON

Húgom esküvője után kértem el anyámtól a hamutartót.

Kisgyerekként, ha felébredtem, de csupán a tavasz-vasárnapi reggeleken, ez állt az

ágyammal szemközti polc alsó lapján, ahová rézsút vetődik a napsugár. Vékonyka ez a fény, alig bambuszpálcányi, de a csiszolt üvegtesten eltörik, és szivárvánnyá bomlik. Szivárvány-ék ragyog a meszelt falon.

40

OO

## ARENGA

Dugó behúzódott a pálmafa tövébe, s ahogy tette volt a szőlőskertben a szegedi napsugár-öszibarack ágával, az édesgyökér hajlékony vesszejével, s a nyárfagallyal, leharapja a virágzat zsenge tengelyét. Ül az erős növésű cukorpálma alatt, hunyorog az egyszerűen szárnyalt levelekre, nem tud semmit a Szunda szigetéről, de szopogatja a virágzat helyén kiszivárgó édes nedvet, s önfeledten bámulja a negyven O-t. Fuccs a pálmaboromnak.

## BETŰBŰN

Pinák a körúton. Augusztia főhercegasszony is ott volt.

## LÁSZLÓ

A munkabányában három kép örködik fölöttem. A szentháromság hónapról hónapra változik, de már lassan fél éve nem cseréltem le őket. Weöres Sándor filcrajza lassan fakul Jokesz autóbusz-megállóban várakozó, megbillent, virágmintás ruhájú nőjének csipőfotója alatt; Illyés Gyula egyik utolsó kézírata mögött egy Juhász Gyula-levél (így fedik le Szeged múlt század végi térképét, ahová magam rajzoltam be azt a százhatvannégy kocsmát, amelyek az én időmre is fennmaradtak — s ültem bennük); és Szabados gilisztás grafitrajza egy Várnagy-hieroglifát takar (alattuk egy Szemethy-grafika lapul). Mióta megjött az ősz, nem tudok dönteni, melyik *látható*, pálcavékony keretbe szorított képet bújtassem el Cholnoky László arcmásával.

Vonz ez a másolat: befelé néző, fényvesztett szem, keskeny és erőszakos áll, világfi-haj és szenvedő-hisztérikus szája.

Forgatom-forgatom, nem tudom üveg alá üzni. Fölfedezek rajta egy újabb ráncot, egy elpüderezett vagy kiretusált sebhelyet — vajon miért ilyennek akar látszani? S ebből a munkából riaszt a sikoly: udvarunkon ismét megtörténnek a dolgok.

A gyerekeMBER, ahogy az újságok manapság fogalmaznák: sötét bőrű ifjú vergődik a kövön. A vére a gang salétromfoltos oszlopain. De még van ereje és akarata: bal kézzel emeli a baltát, és újabb csapással vágja le jobb keze harmadik ujját. Aztán a negyediket. Végül a hüvelyket. A tömpe ujjak sárga pondróként hevernek a barnuló kövön. Mire megérkezik a mentő — elfeketednek.

Faggatja az orvos, miért, miért, miért? Nem akar katona lenni — nyögi, és markolja a baltanyelet. És a biztosító is fizet. Éppen annyit, amennyivel tartozik a szüleinek.

Visszavánszorgok Lászlóhoz. Él az arca. Hát bekerül a Jokesz-fotó fölé, onnan bámul át hátam fölött a kusza kézírásos, túlmeszezett kéziratlapomra.

Így, együtt, a munkabányában.

## DÍSZMOGYORÓ

Kockás batyujába rakja, amit felszed. Igyekeznie kell, a kutyák előtt fejezze be a fásztó szemelgetést — amikor gazdástól érkeznek az állatok, szüntelen kapkodnak cafran-

gokban lógó szoknyája után. Arról nem szólva, hogy szaros lesz a termés. A park bokrai két hete hullatják az arcidegzsábás anyóka megélhetését. Ahány mogyoró, annyi szó — dicsekszik, mert megfogadta, hogy naponta ekvivalens mennyiségű szinonimát tanul az Örvényes-ház romjában talált, s egyébként fejpárnának használt kézikönyvből. De retteg, mert nem érte még el a szótár felét sem, de alig van mit lelni a varas avarban. S ez azt jelenti: mások is szüretelik a közterületen a darálni való díszmogorót.

## HELY, AHOL

Miért itt, ebben a városban? Miért nem ott — és máris vonatkoztatási pontokat jelölnek. (Valóban a barátaim. Másokkal nem fecsegek, elég, ha látom, olvasom, tapasztalom őket.) Mintha rozsdás vasszerkezetté merevedett koordináta-rendszerben mászkálnék kontinensszerte, ahol tudni, merre a lent, a fent, s hol a centrum és hol a periféria. Közelségekről—távolságokról suttoznak a fülemben, tapasztalhatom, van *ilyen*, ajaj, mennyire van, sőt fenemód van *bennség* (és más is). Kicsi az ország, hát kellenek a megkülönböztetések, az elkülönítések, a hőzentrágergumis térfelek, amelyek kijelölnek, s nem mellékesen: megjelennek. E játékhoz, szót követhet szó, bizonyára kevés Európa, persze, ha van olyan. Tartok tőle, legalább annyira van, mint Magyarország. — De — az elegancia s némi liberális villogás kedvéért: Magyarország legalább létezik annyira, mint Európa. Erről ennyit.

Vissza tehát Münchenből, Berlinből, Párizsból, s különösen curukk (ahogy mifelénk mondják: curükk) a kávészagú Bécsből, a proccosodó Prágából, és természetesen a felpuffadt Budapestből — hová, ha nem Veszprémbe. (Alkalmas csillagállás esetén mondtam volna Szegedet. De tizenkét éve onnan *el*. Holott ha ott. Az akkori szegediekkel. Igen. Szegeden örömmel éltem. De nincs már semmi nosztalgiam. Legföljebb több levelet küldök oda, annak, akinek, mint máshová. A szegediek nagyobb része egyébként pedig — mondom ezt a néhány éve nyelvünkől kihullott internacionalista szót: emigráns. Éljen bár Szegeden.) Vissza e huzatos és megtépett városkába, még csak nem is azért, mert itt tudnak — holott itt éltek meg egy-néhány napot — Sarah Bernhardtról, Francois Coppée-ről, Imaoka Dsuidzsiróról, Egon Erwin Kischről, Gustav Mahlerről vagy éppen Trockijról, Oscar Wilde-ről. Vissza, mert Veszprém olyan, mint földrészünk bármely hasonló nagyságú kisvárosa. Hisztérikus. Elfelejtett kultúrájú. Felfuvalkodott, minden hatalom alá mászó kokott. Kalandoroktól fosztogatott. És éppen ezért nincs ideje tudomást venni a benne élőkéről. Ez elég! Ok! Ki nem vágyik arra a helyre, ahol végezheti azt, amit a munkájának tud.

(Egyébként pedig Veszprém a legszebben parkosított köz-európai város. Növényekkel emlékszik múltjára: a lebontott zsinagóga helyén vadcitrom terem, a volt püspöki jószág-kormányozóság udvarán csöpp atlanti cédrus, a Gizella-udvarban pedig évről évre kihajt, hiába fagyasztja el a bakonyi tél, a virágozni nem tudó két gránátalmafácsk.)

## PÉTER-HAL

Buzgó templomjáró és akvarista. Naponta felbotoz a várba a macskaköveken, gyón, de ideje zömét az üvegmedencék előtt tölti. Kizárólag tengerről hozatott Péter-halat tenyészt, s mindenféle jegyzeteket készít róluk. Azt szeretné megfejteni, kik és miért adták e halfajnak a nevet: csöppet sem mulatságos, hogy az egyedek hátúszójának és kopolyúfedőjének tüskéi nehezen gyógyuló sebeket ejtenek, mivel mérges váladékkal vannak bevonva. Nem egyszerű ez a probléma, azért, mert a hal húsa ízletes — tapasztalja, hiszen mással sem él —, színezete fölháborítóan élénk (mint a csitri lányok borzas haja és szélfütta ruhái), a szem pedig fölfelé néz.

## MANDULAFENYŐ

Ha kérdeed, most, három évvel később, mi maradt Ravennából, a piniákat mondom. Minden mást földrengés bontott le bennem, csak a mandulafenyőt, ezt a Közép-tenger melléki, természetes, kéttűs fenyvet nem. Amely felnő 15 m magasra, koronája szép ernyőalak, levele frissen 2 mm széles, 1-2 dm hosszú, aránylag puha. A toboza 8-10 cm hosszú, tojásdad vagy majdnem gömbös, a tobozpikkelyek éretten széthullanak, alsó lapjukon vöröslők, kábé 2 cm szélesek: cimere barnásvörös, középen bemélyedt köldökkel; a magja majdnem 2 cm hosszú, keskeny szárnyú, mandulaízű (ezért nyersen és pörköelve egyaránt fogyasztható, sőt olajat is sajtolnak belőle).

Természetesen ma Portugáliától Szíriáig honos, de hogy hol csak ültetett, többé nem állapítható meg. Sok helyen a tengerparti homok megkötésére termesztik.

Láttam a legészakabba élő példányokat is Meránban, de az igaziak, az a ravennai negyven tengeri mérföld hosszú piniaterdő ókikötő partján nőttek, amelyeknek lombjába egyként turkál reggel a szárazföldi, este a tengeri szél: és mégis ugyanazt a fény-árny mozaikot vetik a Jakab-kagylós fővenyre.

## VAGINA

A kampóra akasztott marhából kivágott s elhajított vaginába dugta a dog az orrát. Tillácska visitott — nevet O —, és annyi vinyakot vedelt, hogy mindenről szabálytalan akusokra használt pinák jutnak eszébe. Hetekig másról se beszél, csak az egymáshoz nem illeszkedő dolgok (és a hozzájuk ragadt fogalmak) találkozásokor felvillanó dupla szikrakisülésről. Ami plazmaállapotba taszít. S hogy manapság csak az esetlegesen létrejött xerox, vagy a betáplált képelemekből számítógép létrehozta mű lehet annyira kegyetlen, mint ama vaginába került vérebórr.

Most elmondhatnám, hogyan és miért lettem rosszul Olaszországban: a pincér gombával töltött tehénvaginát ajánlott kísérőételnek a lacrima christihez.

## VÁZ

Négy lába mellé helyezett, kilakkozott szarukörmök. Mint a török, halva-szín papucskok, illatosan, tisztán. A tehén föléljük magasodik, krétafehér, pontosan összerakott csontokkal, kaucsukrugalmas ízületekkel-porcokkal. Busa fejét fölveti, üres szemgödrei alján pici luk, a szemideg helye. Látom, felismert.

Tapogatom a csontvázat, vizsgálom a szerkezetét, gyönyörű fölépítését. Aztán a szarvára akasztott árcédulát: nyolc évig dolgozhatok, hogy megvegyem. Igaz, márkával fizethetek. De enyém lesz ez a valaha pontosan működő élőlény maradványa, befér a szobámba. Őrködik majd, kérődzve, vigyáz asztalomon a bocirajzos berlietz-radírira, nem kétséges, hiszen egyféle a kecsességük.

Hozzáérek a mesterien illesztett csigolyákhoz, felébred fölöttünk a riasztócsengő, rohannak a kiállítást őrzők, lefogni. Magyarázhatom, nem én vertem darabokra Dávid lába nagyujját, s a festett képekből sem szokásom kimetszeni a tenyérnyi foltokat. Mégis kiraknak a pavilonból. A látogatók meg elhülve nézik, hogy baktak mögöttem egy tehén-csontváz, lóbálva, hogy elhessegetse oldaláról a böglyöket, a csiszolt gyöngyökként fölfűzött csigolyafarkat.

## SÁRGAGA

Szala és Veszprém vármegyékben kivált Palota körül elég terem, ahonnét rakott szekerekkel hordják Bécsbe, de a hazabéli kordoványfestőknek, tímároknak és tobakosoknak

is a héjával, ha töröskéről tépetik, sárga festéket ad. Ha gyökeréről, tüzes sárgára festenek vele. A csereszömörce (vagy sárgafa) azonmód festőnövény, amint bőrös mesterek kelléke. A juh- vagy kecskebőrökből szattyánt (marokkói saffiánt) készítő hajdan terepbérlők voltak a Bakonyon, ahol őszetekben szedték a jelentős cseranyagot tartalmazó hajtásokat. Az ágkötegeket pajtában teregették, alapos szárítás után lovakkal megjáratták, a morzsalékot aztán használták.

## STILIZÁCIÓ

Miért nevezném szerencsésnek, hogy a hideg köd gyötrelmes fenyegetése ellen szigorú, zúzos nagypapa-arcot kényszerített magára mindegyik főtéri árvácska?

## ISTEN TERMÉSZETE

Jancsi írógépén dolgozott. A szöveg akad, Isten természetéről meglehetősen nehéz pontos mondatokat csinálni. Az elholt barát szelleméhez fohászkodott, egy biztató jelért, hűségért, leüthető betűért. Mint egy ellenzéki lap, fellobbant a villanyfény. Cogito, ergo senki nem tudja természetét eltakarni.

## KÖLTŐK

Levélmester és költő. Büszke arra, amit nem képes megírni. Vénhedt, koszlott kan, akit száz méterről követ esernyővel fölfegyverkezett irodalmár-szikár (a poézis kérdéseiben tájékozott) felesége: ha hosszabb időre bevonszol a lakótelepi lépcsőházba bárki kenetes beszéddel kápráztatott lánykát, őrt álljon, meg ne zavarja senki férje kapkodó ihlését.

Családi vágyuk a kocsis: mióta megszerezték, nem köszönnek a trafikosnak. Aki újság-szortírozó és költő. Benne van a Kortárs Magyar Írók Kislexikona 1959—1988-ban.

A költemények holmi manuaktuális versgyár éjjel műszakjában robotolnak.

## A PÁLMAOST LÁBTÖRLŐ

Fekete és vörös folt a citromsárgára deresedett csereszömörccs hegyoldalban. Lomha bivalyokat kerít Dugó és néhány napos ismerőse: a suszter szelídítette, házőrzésre idomult róka.

A befogott vagy az elvadult kutyákkal élő róka átváltja a tulajdonságát, és tisztán, artikulálva ugat — tanultam volt nagyapámtól —, mert így valamivel többet tud megértetni magából. És, figyeljem meg, nem felejt. (Nem mint a házhoz fogott őz, akinek naponta kell látni az embert, hogy megismerje, de még akkor is nekiriad a kerítésnek a piacon vett káposztafejtől, puttontól, sütőlapáttól.)

Úlnek-szusznognak az elősziesedett bokrok közt, levéltörmelékesen, mindkettőjükön bolha elleni nyakörv.

Dugó két hónapos korában elhagyta a vonítást. Magam sem hittem, mígnem üzenet-rögzítőről hallom: hangmagassága és hangpergése olyan, akár az enyém. De ha éltelt kér vagy vizet, akkor az őrmesteres szövegelése V. beszédére üt vissza.

Tudományát most származtatja át a rókának. Merthogy buzgón kergetik egymást, gyorsan elsajátítja Dugó hangjeleit — és ezzel együtt tanulja a rámfigyelést. Kérhetem, utasíthatom, elfogad — ha nem is gazdának, de beszédpartnernek. Értem, mit mesél arról a sok bivalylábú bükkösről, ahol született; ott akkora vaddisznók élnek, mint máshol sehol, bökös ár az agyaruk, hegyes cipővas a patájuk, sárkefe a sörtéjük, a szaguk pedig a pálmároszt lábtörlőé.

## ÉVFORD

Pont nyolc hónapos voltam *azon* a napon: azzal tiltakoztam — s tettem hitet —, hogy beszartam.

Hát, fiúk, így ünnepeltem meg az évfordulót.

## A FÜGEFA

Volt egy fügefafa. Ott áll immár a múlt időben, évszázados lombkoronájával, napozásbarna, ágbogas törzsével, lédús termésektől lehúzott-roskadt ágaival a karsztok tövében, nem messze a sólepárlótól.

Szerettem ezt a fát. Nem a vele töltött négy napért, a nyolcvankilences mediterrán őszért, s nem, mert Rilke is láthatta nagybetegén, hiszen egyszer kirándult erre, hozzá — ahogy mondták a helybeliek, csak éppen azt nem tudják, ki ez a női nevű férfiú —, szerettem, mert olyan megfontolt bőven termett. Ott állt a kisózott szélben, cseresre aszalódtak levelei, mégsem volt reggel, mikorra ne teltek volna fel új és új bugyrai barna cukrokkal, édes levekkel, hogy kínálja olcsó portékáját mindenki jöttmentnek, klottnadrágos kölyöknek, sasorrú, bajuszkás lánynak, német turistának, pergő szavú szerbnek, ricsajos montenegróinak. A megomlott hegyoldalban, a villák fölött perzselődött, meg-megvillogtatta magát a sópárló cserépfényében, és talán csodálkozott egy kicsit a közeli kiwi-ültetvény idegenből érkezett vörös szőszös kúszócserjéin, hogy olyan nagy becsben állnak. Persze, ezek a kiwik is kifordultak most a laterites agyagból, vele együtt — időnek előtt.

Ez a fügefafa, mindenki (senki) fügefája: többé nincs. Úgy szakadt ki a földből, hogy szilánkokká robbant közben a törzse, darabokra hullt gyökere-ága. Kis, éretlen terméseit még tartja (mutatta a szenttelen mozgóképpel dolgozó operatőr), mert nem tudhatja, azok gyorsan leszáradnak, s darált-pörkölt fügekávénak se lesznek alkalmasak. Célját veszítette a létezés.

Volt egy fügefám. Ott állt Koper közelében, a népes hegyen, szikár nyugalomban, nem szolgálva saját létezésén kívül semmit és senkit — elég volt neki (határozottan érti) a világból annyi, ami még nem hajolt ki messze ágaiból, nem nyúlt tovább árnyékából, de nincs idegen víz, nincs ismeretlen hőszag, ásványi részek, ami testébe be ne épülhetett, át ne sajátíthatott volna. Nem akart ő senki tudatába bevackolódni, más az öröklét, egészen más — semmiképpen nem terebélyesebb néhány száz évnél (ismerte önmaga lehetőségeit). De ennél kevesebbet se kívánhat másnak, magának, ha már megtanulta, mi a súlya egy keddek vagy egy szerdának, s azt, hogy mennyi helyet követel magának az az idő, amíg az egyik nap átvált a másikba.

Ennek a fügefának van esztétikája — dörmögtem néhányszor magamban, nem mentesen némi ártó gonoszagtól, hiszen a fogalomkörön belül tudtam az etikát, az övét (amely, nem véletlen, az enyém is). Azt, amely hozzánk nőtt, mint hátra a gerincferdülés púpja. Csak vele, csak vele! — a nélkülének értelme nincs. Ez a vegetatív türelem (csupán nekem lenne szükségem minden megnevezésre) — a füge boldog önfeledten nevelgette csiszolatfényes gallyait, hol csupán képzetesen, hol — ha engedte az időjárás — a valóságban, vigyázta magát: belenőtt a vidékbe. S tanított bárkit, ha ráösszpontosította figyelmét: amint haladsz az életben, botorkálva és tévedések árán, meg lehet tanulni, hogy általában nem a szépet, a jót és az erényt szeretjük — hanem mindazt, ami elnyomott, tökéletlen, ingerült és vicsorogva perelő, mindazt, ami nem az erény s a beleegyezés, hanem a hiba és a lázadás. Tanítása, s ez teszi oly kíméletlenül pontossá, tudta, nem csupán az övé, olyan olcsó. (Mind, aki író, és mediterrán-mániás, újrafogalmazza ezt is. Újraírja őt.)

S ha néha, mindaz a képzet, amely így-úgy a része, átváltozott valami mássá, rilkei vessorrá, domonkosi mondattá, és Danilo Kiš-i hasonlat trambulinjává, Mirko Kovač-i el-

nyúlt metonimiává, elviselte. Ahogy azt illik egy bőven termő fügefának. Tudta, nem lesz se több, se kevesebb attól, hogy bekerült egy vonatkoztatási rendszerbe. Mert ez is hozzátartozott életéhez, mint a hajnali ritka pára, amelytől kékes árnyalatot kap lombja, vagy a kicsapódott páracseppekből néhány pillanatra szétszalazott, kibomló helyi (házi, azaz domesztikált) szivárvány. Árnyalgatta a helyzetét, körbenötte, s ki-kizűgott belőle, ha rászakadt a sirokkó. Máskor csontokra, kelta fegyverekre, gót cserépdarabokra talált gyökere, beléjük furakodott, gyökérsavval mart kérgükbe — ez is hozzám tartozik, állapította megértő módon, ahogy a köröző repülőgépek, a madártollak, a rozsdamart lemezek, a halfejek és a szemlére gyűlt házak látványa. De amit legjobban szeretett, az nem több, mint amennyi a Tartinijev trg-ből hozzá ellátszott: a haragos vörös lakóház teteje, s egy dacos fölirat; a sziklameredély csúcán a velencei Szt. Márk-tér harangtornyával vetélkedő Sveti Juraj szürke hasábjai, a pasztellszín kalózházak, és átellenben a Forma Viva gacsos — némileg őt utánzó — szobrai.

Ott áll magában, mégsem magányosan a fügefa a rózsák kikötője fölött, loggiáktól, katedrálisoktól, palace-októl elhúzódva, véltem három évig, sérthetetlenül — hogy ma este meglássam: semmi nem maradt élő belőle. Kifordította egy páncéltörő lövedék. (Képelem, éppen olyan, négy segédszemélyzet kezelte fegyverből származhat, amilyet magam is pucováltam tizenegy hónapot, s B. A. is — csak éppen vaktölténnyel gyakoroltuk a célzást, s nem állítottuk az irányképet soha senki fügefára.)

S most furdal a lelkiismeret. Mindezek szerint fügefának lenni mégsem magányos mesterség? Levelet, semmi kis virágot, termést előállítani, műnek lenni minek — ha a végeredmény idegen és zárt, úgy a létrehozónak, mint másoknak? Minek e személytelenség, ha a fontosnak tudott forma képes cserbenhagyni? Vagy működhet a létezés úgy, hogy csupán a szabályai funkcionálnak, s nincs teste? Nincs magyarázat a dolgok természetéről? Vagy csupán a magabiztos egyértelműség — az értelmezhető mű — tűnik el? De hisz az is darabokban, ami a műkészítéshez előfeltétel: élő gallyazat, klorofill, szorgalmasan pumpáló gyökérszónák. Miért volt ennyire emberre utalva ez a fa? Miért ilyen bizonytalan önmaga hatáiraiban? Lehet, éppen ez okozta pusztulását? Holott nem lehet igaz, hogy nem élt volna meg engem, téged, őt! A labilitása okán részletezett volt annyit évről évre ismételve, dolgozatta ki a darabjait, mintha ez megvédte volna? Vagy már tudta, minden kérdés fölött át kell lendülni, oda, hol egy madársúly nyomta gally moccanása, földre pergő levél, lilára érett sokmagvú gyümölcs saját létét kezdi élni, s bölcselletté válik — ember számára nehezen megközelíthetővé, semmi embernek érthetetlené, ezért nem fontossá. S ahol köznapi tett az önfelszámolódás.

## IDE GEN FÉNY

Imádok lopni. Azért is, mert tőlem is lopnak. Meg hogy nem. Felmentés — minek? Ebben a lomtárban minden elől el szabad bújni. Például a 3M-es mágneslemezek közé (miért nincsenek barázdái? — ekkor ez a kérdés). Vagy abba az újságpapírba, ami alatt fekszik a fűre bukott halott — amelyen ott, merthogy odanyomtatták, a legfrissebb írásom. Iszony fog el magamat magammal letakartan látni: ráadásul tudni, hogy ama vers éppen erről szól. Hogy egy halott, egy újság, egy vers. A lift sem áll meg a tizedik emeleten, húzza magát följebb, egészen a Kékes haváig. Ahol idegen fény.

## CSÓKA

Az asszony legszebb lánykori ruhájában gyalogol az elhagyott katonai gyakorlóterepen. Meggörnyed terhe alatt: hátán cipeli az összedrótózott-egybekötött madárkalitkákat. Kerülgeti a bokrokat, elhajol a gallyak elől, szétfeszlett körömcipőjében slattyog.



A kalitkában mindenféle madarak, borzasan, ázottan. Az asszony egyik kezében régi-módi kalicka, türkizfejű arapapagájjal. Másik kezével húsfakó selyemszalagon vezet egy ványadt macskát. S mögötte ki más is biceghetne, mint a bekötött lábú csóka.

## A DOLGOK NEVE

Vékony, áttetsző fényszövet: ritkásan esik a hó, s a város, mint egy mélytengeri hal, legbensőjéből világít. Korzóznak a macskakövön a lángostól zsírfoltos papirosdarabok, de igyekezetük ellenére szemét marad mind. Dugó fekete gomolyagként kóborol a decemberi havazásban, s más nem érdekli, mint a zörgő-sodródó papírok. A legnagyobbikát kényesen fogja hegyes fogai között, el nem vehetem, hozza haza, ajándéknak. Nincs este, hogy ne lenne valami szerzeménye: tejeszacskó, kefiresdoboz, alufóliadarab. Most rázza magáról a hót, elfehéredik a szőnyeg, s ijedten vakog, hogy papirosával egyszínű lesz azon nyomban minden: ennyire egyszerű a dolgok neve.

## SZAXOFON

Nekem sirósarkam van, neked bársonypatkányod. Ha én ott állok nagy romantikában a tűzfalak tövében, nekidőlten a mester faragta kapufélfának, és hagyom, hogy csavargassa szívem a zsalugáter osztotta fény szomorúsága, akkor te a magadra kapott plüssköntösödben rohagálsz a gangon, féken tartod a patkányt, és addig mondogatod neki, hogy macska, macska, macska, mígnem kék sziámi nem lesz belőle, amit aztán felvonszolhatsz az aktuális szinpadra. De arról nem tehetsz, hogy mindkettőnknek háttérhangot ad a Szabinak nevezett szaxofon.

## FEJEZÉS

Átolvassa a kéziratot, kényes grafitvonásokat rak, stilizál, egyenget, dörmög és ujjong. Három felkiáltójel késtövébe apró betűkkel odaveti: Na, azért mégis van, aki levest főz a csollánból. Válogat a csipke- és a hársfatea közt, s ha sétál a levéltár és a házunk között, minden zugot megjegyez, ahol csalán nőhetne.

## LÁSZLÓFFY CSABA

# A zsarnok szerencséje

A királyné rutinos mozdulattal nyúl a tükör után. Belepillant. Elégedetlen képmásával. Arcát a bibircsót s a kiütésnyomokat nem tüntette el maradéktalanul a smink. A tükörben jól látható feje fölött a diszlet. Az ijesztő Krisztus. Megborzong. Nem először; már egyik próbán megtörtént vele. A keresztre feszített orrának, arcának részei inkább csak üregek; mintha lepra tette volna, nem a diszlettervező keze.

Idegeire mennek már ezek a békétlenek. Ez ma gálaest; de ő tudja csak, mi ment végbe itt, nap mint nap, a színpalak mögött. A részeg strázsák, az ocsmány csipkelődések. Mint istállóban folyó tivornya. Olykor egy rekedt kiáltás (az ügyelőé), s fojtottan megy tovább ugyanaz, mint besúgó-hangú papucscsoszogás egy bordélyházban. A palotatér sakk-koc-káira csepegtetett hígtojás-nyomokat úgy veszi szemügyre, akár egy pedáns háziasszony.